

INTERVIEW WIERDENPROJECT

Het Groninger landschap met haar wierden is uniek. Maar de oude woonheuvels verdwijnen langzaam.

▲ Op de wierde van Ulrum vond donderdag en vrijdag archeologisch onderzoek plaats. Foto Peter Wassing

Red de Dutch Mountains

Frank von Hebel

ULRUM 'Daar woont een armzalig volk op hoge terpen of eigenhandig gebouwde stellages, zodat hun huizen uitsteken boven de hoogste waterstanden. Wanneer de golven het omliggende land overspoelen, lijken de bewoners op zeelieden, maar ze lijken op schipbreukelingen als het water is geweken.'

De Romeinse geschiedschrijver Plinius de Oudere was niet erg onder de indruk toen hij naar schatting in het jaar 47 na Christus in het gezelschap van legionairs de Lage Landen bezocht. De wierden zijn er nog steeds. Maar voor hoe lang nog? Erosie, landbouw, wegen en nieuwbouw bedreigen het unieke wierdenlandschap. Het project Terpen- en Wierdenland, dat donderdag 12 maart in Museum Wierdenland in Ezinge officieel van start gaat, heeft als doel de duizenden jaren oude woonheuvels voor de toekomst te bewaren.

Maar dat is nog geen eenvoudige taak. De wierde van vroeger is de woonwijk of akker van vandaag. En agrariërs zijn volgens de pleitbezorger van de wierden niet dol op heuvels in hun weilanden. Gedwongen evacuatie of onteigening om er vervolgens een groot hek omheen te zetten, is nu niet echt een populaire methode om de bevolking het belang van het behoud van de wierden te doen inzien. De deelnemers aan het project, waaronder Landschapsbeheer Groningen, Museum Wierdenland en de Rijksuniversiteit Groningen, zinnen op andere manieren.

▲ Sporen van de vroegere bewoners bevinden zich in de bodem van de oude woonheuvels. Foto: Jonathan Andrew

„We willen het verhaal van de wierden vertellen en zichtbaar maken”, vat projectleider Geert Schoemakers van Landschapsbeheer Groningen het project kernachtig samen. „En als het verhaal zichtbaar is, hopen we dat er in de toekomst bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals nieuwbouw en aanleg van wegen rekening met de aanwezigheid van wierden wordt gehouden.”

Maar hoe? „Voor dit project hebben we in de provincie Groningen drie wierdendorpen geselecteerd: Ulrum, Godlinze en Warffum. Het verhaal willen we samen met de bewoners maken. We betrekken ze dus ook bij het archeologisch onderzoek. En we gaan ook met hun hulp de geschiedenis van het landschap in beeld brengen.”

En hier komt Museum Wierden-

land om de hoek kijken. Het museum werkt mee aan de reizende tentoonstelling *Dutch Mountains in the making*. „In elk dorp komt een expositie waarmee het verhaal van de wierde wordt verteld”, legt directeur Daniëlle Lokin uit.

De deelnemende dorpen krijgen meer dan een verhaal. Schoemakers: „Ook de karakteristieke elementen worden onderzocht en zo nodig beter zichtbaar gemaakt. Daarbij moet je bijvoorbeeld denken aan kerkpaden, straten en pleintjes.”

Archeoloog Piet Kooi, die 40 jaar ervaring heeft met archeologisch onderzoek in Groningen, Friesland en Drenthe, schreef voor dit project met Kirsten van der Ploeg het boek *Ezinge, Ijkpunt in de archeologie*. Het boek bevat onder meer foto's van het beroemde onderzoek dat ar-

cheoloog A.E. van Giffen tussen 1923 en 1934 in Ezinge uitvoerde. Deze foto's, die door Het Groninger Instituut voor Archeologie worden beheerd, vormen het uitgangspunt voor het boek.

Nu zijn er meer boeken over de archeologische opgravingen in Ezinge geschreven. „Maar dit is ook een leerboek. Het besteedt aandacht aan de gebruikte opgravingsmethoden en de problemen van het onderzoek. Wat dit boek ook bijzonder maakt, is dat er tekeningen bij de foto's staan die duiden wat er op de foto's is te zien. Daardoor ga je er heel anders naar kijken.”

Het project kost drie miljoen euro en is naar verwachting eind 2017 voltooid. En is dan ook bekend waarom de Friesen 'terp' zeggen en Groningers 'wierde'? Kooi: 'Terp' is oud-Fries voor dorp. 'Wierde' is ook oud-Fries en betekent 'woonheuvel.' Gebruiken de Groningers het oud-Fries beter dan hun burens? Kooi: „Dat oordeel valt niet binnen het project.”

@ frank.von.hebel@dvh.nl

Samenwerking

Het project Terpen- en Wierdenland is het resultaat van een nauwe samenwerking tussen: Rijksuniversiteit Groningen, Museum Wierdenland, Landschapsbeheer Friesland en Landschapsbeheer Groningen. Naast Godlinze, Warffum en Ulrum doen ook de Friese dorpen Wijaldum, Firdgum en Hallum aan het project mee.